

UNIVERZITA KARLOVA
3. LÉKAŘSKÁ FAKULTA

Ústav ošetrovatelství

Blanka Steinbauerová

Sestra pamětnice

Seminární práce

Praha, leden 2021

Obsah

Začátky paní Heleny ve zdravotnictví	3
Jak se učila ošetrovatelské práci	3
Studium	4
První pracovní zkušenosti	4
Hradec Králové	4
Táborská nemocnice.....	4
Hygienické zvyklosti	5
„Špeditérská“ činnost sester	5
Aplikace penicilinu.....	6
Nedostatek prádla	6
Nadstandardní péče o pacienty	6
Dlouhodobá hospitalizace.....	6
Studium vysoké školy v Praze	7
Stěhování do Prahy	7
Dětský domov	8
Ikem	8
Nemocný syn.....	8
Nemocnice Na Františku	9
Důchodový věk	9
Porovnání paní Heleny současného stavu ošetrovatelské péče se svými zkušenostmi.....	9
Obrazová příloha.....	10

Začátky paní Heleny ve zdravotnictví

Do roku 1950 bylo možné v nemocnici pracovat jako „elév“, tj. učeďník, praktikant. V roce 1950, kdy paní Helena chtěla po obecné škole nastoupit do Táborské nemocnice jako elévka, bylo však toto pracovní zařazení zrušeno.

Řekla jsem mamince, že se chci stát zdravotní sestrou a ta řekla „v žádném případě, tatínek nám v nemocnici umřel, najdi si nějaký pořádný povolání.“ Jenže já stejně šla do zdravotní školy, abych se tam přihlásila. Ředitelka mi ale řekla, že od roku 1950 jsou elévky zakázány, a tak že mě nemůže do nemocnice vzít. Nevím, čím jsem jí ukecala, ale nakonec slíbila, že zavolá řediteli nemocnice a já, že mám za ním jít a domluvit se s ním. Když jsem za ním přišla, von si se mnou nevěděl rady. Pořád říkal, že jsou elévky už zakázány. Jenže já se nenechala odbýt. Nakonec teda zavolal matku představenou Pavlu – oni v té Táborské nemocnici sloužily sestry Boromejky. A ta řekla, ať mě přijmou jako pomocnici do kuchyňky, a že budu pracovat jako elévka, protože oni pomoc potřebovali – těch sestřiček bylo málo! (Dlouhá, 2018, 0,00 – 7,16´)

Jak se učila ošetrovatelské práci

V Táborské nemocnici v té době pracovaly sestry z kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Paní Helena vždy pracovala s jednou z řadových sester a ta ji ukazovala vše co dělá a vysvětlovala, proč tomu tak je. Naučila se takto pod dohledem nejen např. stlát postele, sterilizovat podložní mísy, stříkačky, ale také aplikaci i.m. injekcí, zavedení močové cévky aj.

S. Archanděla byla vystudovaná učitelka. Ta mě toho hodně naučila. Já byla taková lačná po všem a ona, když byla chvílka volna, hned mi dávala třeba diktáty. Když jsem se jí zeptala, odpověděla mi tak krásně a věcně, všechno mi vyložila. Když jsem později dělala maturitní zkoušku z chirurgie – ani jsem se na to nepodívala – dostala jsem za jedna – takhle to do mě natloukla! (Dlouhá 2018, 8,12-9,02´)

Studium

V roce 1951 vstoupil v platnost nový zákon o vzdělávání středních zdravotnických pracovních (http://www.florence.cz/zpravodajstvi/aktuality/detska-sestra-v-promenach-casu/). Paní Helena asi po roční zkušenosti na chirurgickém oddělení Táborské nemocnice udělala přijímací a postupové zkoušky na Vyšší zdravotnickou školu. Byla přijata do třetího ročníku. Absolvovala zde 3. a 4. ročník a studium ukončila maturitní zkouškou.

První pracovní zkušenosti

Hradec Králové

Po maturitě byly absolventky zařazovány na pracovní místa dle tzv. umístěnek. Paní Helena byla umístěna do nemocnice v Hradci Králové, po roce zažádala o přeložení do jiné nemocnice.

Mě bylo jedno, kam mě umístějí. Dali mě na neurochirurgii do Hradce Králové. Dneska bych řekla, že to byl trestnej čin: přišlo nás tam asi 7 sester; všechny hned po maturitě, bez zkušeností. Nikdo nic neuměl, doktoři byli vytiženi a nikdo neměl čas nám radit. Po úrazu hlavy jsme měli třeba sledovat zorničky – ale jak mám sledovat zorničky, když má pacient zavřené oči? Strašně nám chyběla pomoc zkušenějších sester. Z nemocnice v Hradci byly vyhnány řádový sestřičky (Boromejky odsunuli někam do Plavče u Znojma) a byla to kalamita, protože jim tam ty sestry strašně chyběly! Krátce po umístění do Hradce jsme s holkama letěly na národní výbor a žádaly o přeřazení do jiný nemocnice, protože tady to bylo vo průšvih. Naštěstí nám tam přiděli dvě zkušenější sestry a my tam zůstaly rok. Nakonec bych si tam i zvykla, ale protože jsme už měly zažádáno, přešly jsme po tom roce do Táborský nemocnice, kam nás poslali.

(Dlouhá, 2018, 24,50 – 27,33')

Táborská nemocnice

V Táborské nemocnici pracovala paní Helena celkem asi 13 let. Působila na chirurgickém, infekčním a krčním oddělení.

Hygienické zvyklosti

My sestry dělaly všechno tak, jak bylo zvykem. Ale povím vám, kdyby to viděla dnešní hygiena, celá nemocnice by byla vmžiku zavřená. V noci jsme skládaly mulový čtverce – naskládaly do bubínku, bubínek odnesly do sterilizace a sice pinzetou pak čtverce vyndávaly, ale než se vypoužily, byla sterilita tatam. Použité jehly, stříkačky jsme vzaly a malým kartáčkem pročistily, aby byla jehla průchodná, pak se to dalo do nádoby a vyvařilo se to na vařiči, který byl v sesterně. Taky se jednou týdně vyšetřovala infekční moč – zjišťovala se hodnota urobilinogenu. Děly jsme to v koutku jednoho operačního sálku – žádný rukavice nic. Dneska by z toho každému vstávaly vlasy hrůzou. Když jsme rozdávaly jídlo, šlo se: průjmy – prokázaný žloutenky – neprokázaný žloutenky a zbytek. Nepamatuju, že by se některá z nás něčím nakazila. Z pohledu dnešních hygienických opatření to byl zázrak. (Dlouhá, 2018, 33,07 – 34,22')

„Špeditérská“ činnost sester

Když třeba byl přijatý pacient s průjmem – bylo potřeba ho izolovat, než se zjistí příčina. Prázdná místnost byla, ale chyběla tam postel. Ta byla v pokoji, kde byl již jiný pacient s průjmem, ale nemohli jsme je dát dohromady, když nebylo zjištěno, zda se jedná o stejné onemocnění. Dneska jsou polohovací postele s kolečkama – úžasný možnosti - my musely postel rozšroubovat a rozložit na díly – přenést a zase složit. Byly jsme jak špeditéři. A byly to fortelný postele – myslím, že z té doby mi zůstaly ty moje bolavý klouby. Pak se zjistilo, že se jedná o stejný průjem, a mohli ti pacienti být spolu na pokoji, ale už nikdo neměl sílu postel zas stěhovat nazpátek. (Dlouhá, 2018, 34,57 – 36,08')

Aplikace penicilinu

Na infekčním oddělení byly třeba děti se spálou. Šest dnů se jim píchal penicilin – už ani nevím, jestli jednou nebo dvakrát denně a sedmeť mohly jít domů. A ten penicilin strašně ucpával jehly. Děti měly „takovýchle prdeličky“ plakaly, my taky, bylo nám jich hrozně líto. (Dlouhá, 2018, 36,08 – 37')

Nedostatek prádla

Taky byl obrovské nedostatek prádla – Když se někomu vyměnila podložka – to bylo! Když dneska vidím, jaký jsou úžasný možnosti – to se nedá vůbec srovnávat. Hodně jsme ale dbaly, aby pacienti leželi na čistém a neměli pod sebou varhánky – aby se jim netvořily otlaky. Taky jsem rolovaly potahy od polštářů do ruliček a dělaly kolečka, který jsme vkládaly pod paty, aby nevznikaly dekubity. Prádla bylo ale hrozně málo! (Dlouhá, 2018, 38,24 – 40,44')

Nadstandardní péče o pacienty

Jedna holčička přišla zrovna před Mikulášem a pořád básnila, že přijde Mikuláš. Všechny nás tak zblbla, že jsme běžely za řádovými sestřičkama do klauzury, aby nám daly papír. Vrátněj nám půjčil

kožich, ale neměli jsme pro tolik dětí dárky. Vrchní doběhla na internu, tam oběhla sestry a vyžadovala od nich dárky, který jsme pak rozdávaly dětem.

Dlouhodobá hospitalizace

Pacienti se žloutenkou na oddělení leželi hrozně dlouho. Muselo to být dost utrpení – ráno jsme je probudily na teploměr a pak museli celý den ležet, maximálně dostali infuzi. (Dlouhá, 2018, 45 – 45,55’).

Studium vysoké školy v Praze

Paní Helenu práce ve zdravotnictví těšila, zejména jí bavila péče o děti a měla chuť se dál vzdělávat. Začala proto studovat vysokou školu pedagogickou v Praze, obor defektologie (https://cs.wikipedia.org/wiki/Speci%C3%A1ln%C3%AD_pedagogika 13.7.19) Tento obor se v té době dělil na oftalmopedii, etopedii a logopedii. Na logopedii se chtěla paní Helena ve studiu zaměřit.

Dostala jsem ten nápad, že bych chodila dálkově do nějaký školy, jako chodila kamarádka. Měla jsem přijet na přijímací zkoušky zrovna, když jsem měla po noční. Voni mě tam bohužel vzali. Já sem tam šla pro legraci. Byla jsem tam dva roky a třetí rok sem si říkala, že už to nevydržím. Chtěla jsem se zaměřit na logopedii, ale ukázalo se, že k tomu potřebuju pedagogický vzdělání a to bych k tomu musela studovat v Táboře pedagogiku. Zvládnout k tomu všemu trojsměnný provoz, to prostě nešlo. Tenkrát sem neměla možnost vzít si studijní volno, takový možnosti nebyly. Byly jsme na oddělení čtyři a to by ta jedna hrozně chyběla.

Byla to ale taky legrace. Měla jsem třeba napsat práci a uvést všechny věkové zvláštnosti ve Velké didaktice J. A. Komenského. - Ale kde vzít didaktiku? V Táboře zrovna otvírali muzeum a voni jí tam měli. Já je umluvila, aby mi ji půjčili domů. Jenže von to byl nějaký unikát, a když jsem jí šla vrátit, tak mě vítali s pugétem. - Měli z toho pořádný průšvih!

Zkoušky byly v kaprový ulici, byla tam hala a když zkoušel profesor Sovák, stál tam ředitel,. Profesor kde koho vyrazil a studenti vod něj vypadávali prolomrtvý. Ředitel je tam v hale utěšoval.

Já uvažovala, že s tím už seknu. Eště sem šla na zkoušku k němu, k Sovákovi – zrovna mi dal otázku, kterou jsem uměla. Pak byla rehabilitace, tak si říkám „dobrý“. Tak já něco smlolila a on chtěl definici z učebnice. Tu já neuměla a on řekl, tak si to zopakujete a já si v duchu řekla ale houbels, kašlu na to. (Dlouhá, 2019, 46,06 – 50,33’)

Stěhování do Prahy

Paní Helena se vdala a přestěhovala s manželem za jeho práci do Prahy, kde dostali byt. Nejprve pracovala v Dětském domově v Krči. Asi po roce přestoupila do Ikemu, kde v roce 1973 pečovala o první pacienty na umělé ledvině. Pro vysokou nemocnost malého syna nemohla sloužit noční služby, proto se znovu vrátila do dětského domova.

Praha - dětský domov

Tady tomu dětskému domovu se říkalo třídící - syčáci, ale byly to ve skutečnosti chudáci. Šla jsem tam, protože jsem potřebovala práci bez nočních – synkovi byly sotva tři roky. Naplakala jsem se s níma, bylo mi jich hrozně líto. Chodil tam doktor, já tam dělala sesterskou práci. Dlouho jsem tam nebyla, dozvěděla jsem se, že bych mohla být v Ikemu, tak jsem tam šla. (Dlouhá, 2019, 50,34 – 51,20')

Ikem

Musím říct, že jsem vždycky měla štěstí na kolektiv. Na dovolenou jsem se vždycky těšila a z dovolený se nemohla zas dočkat, až se vrátím do práce. Oddělení internizvní péče – dneska by to bylo ARO. Zaváděli v té době nově umělou ledvinu. Myslela jsem, že to bude můj funus – byly jsme s holkama úplně down, co se může stát. Dali nám informaci, „dejte pozor, aby se nepřetrhla čistící cívka, to by z toho prýštila krev“ – to byly osmdesátý roky. Byl to strašnej přístroj. Měly jsme sice exkursi, abychom se na ten stroj mohly podívat, ale podstatu jsme nechápaly.

Na dialýze jsme měli jednoho až dva pacienty a u nich jsme byly vždy jedna nonstrops.

Měli jsme tam jednu mladou holku, která tam čekala na transplantaci ledviny. Byla na tom psychicky tak, že jsem jí nepusitla z očí – ani samotnou na záchod. Bylo vidět, že si chce něco udělat. Z chirurgie třeba volali, že mají havárku, ať Ivanu připravíme na transplantaci, jenže von ten člověk potom neumřel a ta holka z toho šílela. Tak jsme s ní mluvili a říkali „Ivanko, vždyť i ten chlapec má maminku, která pro něj pláče“. Bylo to pro ní hodně těžký. (Dlouhá, 2019, 51,02 – 55,46')

Nemocný syn

Můj syn měl dost těžkou alergii a určitě měl i potravinovou, jenže tenkrát se toho o alergiích tolik nevědělo. Tak von pořád marodil, psali mu lázně, doporučovali pobyt u moře. Byl pořád v izolaci,

byli jsme každou chvíli u doktora, bolesti břicha a pak už jen horečky. Ukázalo se, že má salmonelu a je bacilonosič. Musela jsem zůstat doma, protože jsem nemohla pečovat o nemocné v nemocnici a zároveň se neměl o syna kdo starat. Syn ve škole hodně zameškal, takže jsme pak byli i u prof. Matějčka se poradit, jestli má opakovat třídu. Po čase se zdravotní stav syna vylepšil – dřív brečel, když viděl lžici s jídlem, dneska se mu směju, že má pořádný panděro.

Takhle jsem se o syna doma strala asi rok a půl a mezi tím probíhaly v IKEMu velké rekonstrukce a stěhování. IKEM byl v nynější Thomayerově nemocnici: odd. B1 byla chirurgie, B3 jsme byli my – onemocnění ledvin a B5 urologie. Hodně se i proměnil personál. Takže jsem pak využila nabídky od kamarádek, abych šla pracovat na interní ambulanci do nemocnice na Františku. (Dlouhá, 2019, 55,46 – 1,01,12')

Nemocnice Na Františku

Tady byly taky služby, bylo to příjmové oddělení, kde doktor vyšetřil pacienty a rozhodl, kam se uloží. Já udělala EKG, změřila teplotu, tlak apod. Taky bylo třeba zaznamenat i cennosti – jedna paní přišla a měla u sebe všechny peníze, který dostala za prodej chalupy, kterou zrovna prodala. (Dlouhá, 2019, 1,01,12 – 1,04,33')

Důchodový věk

Chodila jsem vypomáhat na pohotovost na Praze 3 – tam se sestrám moc nechtělo, tak mě holky umluvily, abych tam dělala záskoky.

Další kamarádka mě přemluvila, ať jdu pracovat na vojenský odvody, tam se sestry taky nehrnuly. Mě se taky nechtělo, ale nakonec jsem šla - byly to asi 3 neděle na jaře a 3 neděle na podzim narázově, tak to šlo.

Synovi se pak narodil chlapeček a já snaše se synem pomáhala tím, že jsem ho vyzvedávala každý den ze školky. (Dlouhá, 2019, 1,04,33 – 1,10,10')

Porovnání paní Heleny současného stavu ošetrovatelské se svými zkušenostmi

Musela jsem během posledních let podstoupit bohužel několik operací. Vidím, že sestry jsou vzdělaný, chytrý, odborně na výši, ale co nemají: my sme s pacientama byli kamarádi, furt jsme spolu drbali. Ted' přijdou, sotva řeknou „dobrý ráno“. Empatie se vytratila. Dneska se vymlouvaj, že maj hodně

práce s papírama, ale to my jsme taky měly práce nad hlavu! V jednom kuse jsme utíraly zadky a dezinfikovali bažanty, my se taky nezastavily, sterilizovalo se pořád něco, to nebralo konce.

My sestry pracovaly jako tým. Neexistovalo, že bychom si každá hlídala jenom to svoje. Když vám záleží na tom, aby oddělení dobře šlapalo, tak to jinak nejde. Musely jsme jedna druhý vyhovět. Kapačky se tenkrát nenechávaly dokapat – byly jsme instruovaný, že je tam riziko embólie. Sestřičky nechodily: pořád utíkaly. Dneska zazvoní zvonek, sestra se zeptá, co pacient potřebuje, vezme, co je třeba a jde za ním. My běžely k pacientovi zeptat se, co potřebuje, pak jsme běžely pro to, co bylo třeba a pak zas k němu. Víím, že v českobudějovický nemocnici se dost řešilo, že se sestrám koupěj' koloběžky. Nevím, zda k tomu nakonec došlo.

Přišel pacient s tetanem. V tý době bylo známý, že když se nemoc rozvine do tejdne, tak umře, když do 10ti dnů, má 20ti procentní naději na přežití. U něho to propuklo po 10ti dnech. Na oddělení sloužila jedna sestra, jenže tady u toho pacienta bylo třeba být 24 hodin. Tak jsme šly na vedení, že je třeba sloužit ve dvou. Voni řekli, že klidně, ale že nám to nemůžou zaplatit, sloužit má jen jedna. Tak jsme tam byly zadarmo.

Ani nám nepřišlo, že máme málo peněz. A myslím, že je dobře, když se sestřičky ozvou. Staniční v Táboře říkala, „sestra má mít takovej plat, aby když přijde po noční, nemusela jít práť, ale mohla si nechat vyprat nebo nechat si udělat velkej úklid. Že sestra po noční má odpočívat, nebo jít do divadla.“ (Dlouhá, 2019, 1,04,33 – 1,22,53')

Zdroj: osobní rozhovor s paní Dlouhou zaznamenan na diktafon v létě 2019, délka 1,35,44'

Obrazová příloha

Ilustrace 1: Paní Helena

první zleva

Ilustrace 2: Paní Helena

uprostřed s kolegyněmi v Tábořské nemocnici

Ilustrace 3: Paní

Helena vlevo u infuzního stojanu

Ilustrace 4: Na

vyšetřovně infekčního oddělení nem. Tábor, paní Helena s pacientkou na klíně

Ilustrace 5: Výchření moči

Ilustrace 6: Pani Helena 2019 při rozhovoru

